

PAGINA TÂNĂRULUI CERCETĂTOR

Larisa ZAHAROVA

SUBIECTUL UNOR DESTINE DIFICILE ÎN OPERELE
LUI SERGHEI SIVOLOBOV

Rezumat

Subiectul unor destine dificile în operele
lui Serghei Sivolobov

În acest articol, bazându-se pe povestirile și istoriile lui S. Sivolobov, autorul studiază dezvoltarea și soluționarea conflictelor sociale, urmărește cauzele apariției adolescenților dificili și persoanelor decăzute, ale căror sorți și-au găsit reflectare pe paginile povestirilor și istorioarelor scriitorului. Autorul ne demonstrează că conflictul de bază în povestirile și istorioarele lui Serghei Sivolobov este conflictul artistic social, condiționat de nepăsarea și cruzimea societății, ale oamenilor dragi și apropiați. Examinând conflictul social, reflectat în povestirile și istorioarele lui Serghei Sivolobov (culegerile de proză „Aroma vântului de aprilie”, „Umbra pomului strâmb”), autorul articolului ne demonstrează condiționalitatea conflictelor artistice, legată de schimbarea formațiunii sociale, ce are loc în anii '80-'90 ai secolului XX. În operele sale S. Sivolobov abordează probleme caracteristice timpului său: chestiuni ce țin de normele etico-morale și de coabitare, simțul de singurătate absolută a unui suflet de copil în lumea celor maturi, dezvăluie originea tragică a persoanelor decăzute, cauzele care le-au adus la săvârșirea crimei. Astfel, conflictele, care au căpătat forma de conflicte artistice în operele lui Serghei Sivolobov, joacă un rol de etalare a gândului de autor, reprezintă nu numai reflectarea viziunii autorului asupra conflictelor sociale în societate, dar și un motiv serios de a atrage atenția societății la problemele ce apar la joncțiunile epocale.

Cuvinte-cheie: conflictul artistic, conflictul social, subiectul destinelor dificile.

Резюме

Тема трудных судеб в произведениях
Сергея Сиволобова

В данной статье автор, опираясь на повести и рассказы С. Сиволобова, исследует развитие и разрешение социальных конфликтов, прослеживает причины появления трудных подростков и оступившихся людей, судьбы которых нашли отображение на страницах повестей и рассказов писателя. Доказывает, что основным конфликтом в повестях и рассказах Сергея Сиволобова является социальный художественный конфликт, обусловленный равнодушием, жестокостью общества, близких и родных людей. Рассматривая социальный конфликт, отраженный в повестях

и рассказах С. Сиволобова (сборники прозы «Запах апрельского ветра», «Тень кривого дерева» и др.), автор статьи демонстрирует обусловленность художественных конфликтов изменением общественной формации 80-90 гг. XX в. В своих произведениях Сергей Сиволобов поднимает проблемы, характерные для своего времени: вопросы нравственно-этических норм и общежития, проблему тотального одиночества детской души в мире взрослых, раскрывает истоки трагедии оступившихся личностей, причины, приводящие их к преступлению. Таким образом, конфликты, получившие форму художественного конфликта в произведениях С. Сиволобова, играют роль выразителя авторского замысла, являются не только отображением авторского видения социальных конфликтов в обществе, но и серьезным поводом обратить внимание общества на проблемы, возникающие на стыке эпох.

Ключевые слова: художественный конфликт, социальный конфликт, Сергей Сиволобов, тема трудных судеб.

Summary

The theme of hard fates in Serghei Sivolobov's works

In this article, the author, referring to the stories and novels of S. Sivolobov, investigates the development and resolution of social conflicts, looks for causes of troubled teenagers appearance and people that take the wrong way, whose fates the author describes in his stories and novels. The author proves the main conflict of Serghei Sivolobov's works is social artistic conflict caused by indifference, rigidity of society and native people. Taking into consideration the social conflict that is described in S. Sivolobov's novels and stories (collections "The smell of April wind", "The shadow of crooked tree"), the author of the article shows the conditionality of artistic conflicts caused by social formation changing of '80-'90 years of XX century. In his works, Serghei Sivolobov describes the problems inherent of that time: ethical norms and community issues, the problem of total loneliness of children's soul in the adults' world, discloses the sources of tragedy of people that take the wrong way, reveals the causes of crimes. In such a way, the conflicts that received the form of artistic conflict in the works of S. Sivolobov, play the role of mouthpiece of the artist's intention, they are not only the reflection of the author's vision of social conflicts in the society, but also the reason for society to pay serious

attention to problems that appears at the of the intersection epoch.

Key words: artistic conflict, social conflict, the theme of hard fates.

Proza de expresie rusă din Moldova reprezintă o parte constituantă importantă a întregului tezaur literar al țării și, firește, se încadrează în procesul literar mondial. Realitățile secolului XXI, schimbul formațiunilor sociale, ce au determinat într-o mare măsură soarta literaturii de expresie rusă, necesită și o nouă abordare a studierii prozei de această expresie din Republica Moldova, cercetată de predecesori din diferite puncte de vedere, introducerea în circuitul științific a noilor teme și abordări, care n-au fost examinate minuțios până în prezent.

Astfel, destul de actuală în multe domenii ale științelor umanistice, în ultimii ani, a devenit problema conflictului.

După cum susține prof. Șoptorean Claudia, „Conflictul este o constantă în existența ființei umane, o situație născută dintr-o tensiune provocatoare ce închide în ea individul în și prin care se manifestă. Asociind noțiunii de conflict termeni precum opoziție, neînțelegere, ciocnire, antagonism, acesta poate fi conceput drept un dezechilibru în manifestarea naturii duale a omului, în contactul între două individualități sau în coprezența a două principii opuse” [7].

A. G. Covalenko, critic literar, doctor în științe filologice, în lucrarea sa științifică de cercetare „Conflictul literar în literatura rusă a secolului XX” menționează că „*anume în anii '80 a izbucnit interesul față de studierea serioasă și multilaterală a conflictului în domeniul social, care s-a soldat cu aceea că din sociologie, filosofie și psihologie s-a desprins și s-a întemeiat o ramură aparte a științei, numită conflictologia*” [2, p. 5]. Tot în această lucrare el sublinia legătura dintre conflictul artistic și concepția despre lume a autorului, legătura lui cu realitatea: „*Conflictul este o categorie centrală a „deznodământului”, ce se află într-o legătură temeinică cu organizarea spațial-temporară internă a operei, cu conținutul și forma ei, cu imaginea lumii <...> Conflictul în fiecare operă artistică concretă reprezintă reflectarea poziției autorului*” [2, p. 9].

În acest studiu, examinând conflictele sociale, morale, artistice, reflectate în literatura de expresie rusă din Moldova, și anume în operele lui S. Sivolobov, încercăm să acordăm o atenție deosebită condiționalităților acestor conflicte de la schimbarea formațiunii sociale.

Așadar, în calitate de obiect de cercetare prezentat a servit proza de expresie rusă a Moldovei din a II jumătate a secolului XX, în particular povestirile și istorioarele lui Serghei Sivolobov, examinată prin

prisma categoriei de conflict artistic. Scopul lucrării constă în dezvăluirea și descrierea tipurilor de conflicte în proza artistică a lui Sivolobov, urmărirea modului prin care autorul încearcă să dezvolte și să soluționeze aceste conflicte în operele sale. Realizarea scopului propus a determinat următoarele sarcini: traducerea imaginară în viață a ideilor și gândurilor autorului, determinarea tradițiilor și spiritului inovator în crearea caracterelor și desfășurarea conflictelor. Povestirile lui Serghei Sivolobov, analizate prin prisma conflictului artistic, vor demonstra la ce nivel de autenticitate tema destinului dificil și a condițiilor de formare și de suprimare a caracterelor umane poate reflecta procesele reale care au loc în societate.

În anii '80-'90 ai secolului XX, Serghei Sivolobov adresa operele sale tineretului contemporan, încercând să dezvolte tema adolescenților dificili, tema degradării oamenilor moral decăzuți, care, totuși, tind să se regăsească și acele posibilități ce ar da puțința să se renască moral.

În culegerea de povestiri și istorioare „Aroma vântului de aprilie”, prozatorul încearcă să analizeze cauzele de apariție a adolescenților „dificili”, ne vorbește despre influența otrăvitoare a comportamentului maturilor scufundați în minciună și alcool asupra copiilor.

În povestirea „Aroma vântului de aprilie”, după denumirea căreia a fost numită și culegerea, S. Sivolobov arată că eroul principal, Vitea, pentru a supraviețui (tata i-a părăsit demult, iar mama, pentru a-și ogoi amarul și fiind în căutarea unei vieți mai fericite, a plecat când fiul ei era încă un prunc în pelinci), era nevoit să lucreze la o fermă de vaci. Autorul atrage atenția cititorului asupra procesului de asimilare forțată a adolescentului, când cei maturi îi transmit prea devreme unele funcții, ce nu corespund vârstei lui. Autorul ne demonstrează în fapte că așa adolescenți ca Vitea, care au devenit orfani având pe ambii părinți în viață, în realitate au fost lipsiți de copilărie.

În timp ce copiii de vârsta lui jucau fotbal sau mergeau la cinema, el lucra în câmp, avea grijă de viețile de pe lângă casă, ajuta bunicuței să se isprăvească cu lucrul pe moșia colhozului. Ciocnindu-se cu realitățile crunte ale vieții sătești, eroul din copilărie nu avea încredere în promisiunile și lozincile false, scrise prin ziare și care răsunau din radiodifuzoare.

Întregul complex de probleme ce a apărut în calea adolescentului, care avea încă conștiința și starea spirituală infantile, a generat un conflict cu mediul extern, despre ce și scriu cercetătorii, care au determinat cauzele formării conflictului individului cu mediul sau cu sursele așa-numitului conflict social. O atenție deosebită fenomenului de conflict social este acordată în lucrările doctorului în filosofie

A. C. Zaițev. În lucrarea lui de cercetare științifică „Conflictul social” au fost analizate și sistematizate abordările tematicii conflictologice, au fost expuse punctele de vedere asupra conflictologiei în diferite școli științifice [1].

O abordare specifică și inovatoare inițiată de către Serghei Sivolobov față de problema menționată constă în aceea că, atunci când în literatura socialismului realist se ridicau în slăvi tendințele apropiierii satului de oraș, el, spargând stereotipurile existente, în povestirea „Aromele vântului de aprilie”, a arătat contradicțiile acute existente între sat și oraș. Acest conflict social este generat, pur și simplu, de faptul că viața și munca la sat sunt foarte grele. Aici este mai complicat să-ți aranjezi viața familială, deoarece bărbații părăsesc satele, pornind în căutare de câștig. Iar în sufletele celor rămași se înrădăcinează deznădejdea și tristețea, ce provoacă o ură inconștientă față de locuitorii de la oraș și față de cei noi trecuți cu traiul în urbe. O asemenea situație conflictuală de contrapunere dintre oraș și sat a fost caracteristică pentru literatura artistică a anilor 1960–1980, ce a fost dedicată temei satului. Autorii unor asemenea opere: F. Abramov, V. Rasputin, V. Șukșin, V. Astafiev și alții, au refuzat orice lustruire a realității, scoțând la iveală starea tragică a țărănimii. Anume o astfel de abordare de a arăta realitatea așa cum este ea se observă și la Serghei Sivolobov. Locuitorilor de la sate li se inspiră permanent necesitatea de a lucra la sate pentru binele țării, însă aceștia nu cred în promisiunile frumoase precum că mâine o să le fie mai ușor.

Era evident că acei rămași la sate aveau o soartă grea. Încă o soartă mutilată de către cei maturi, precum cea a lui Vitea, ne poate servi ca exemplu viața altui erou, precum este Valera. Tatăl lui – un alcoolic cronic, își torturează permanent soția, vântură toți banii la beție și își impune cei nouă copii ai săi să nu frecventeze școala. Și toate acestea, el le face pentru ca copiii lui, prin ciobănit sau prin alte mijloace, să câștige bani pe care să-i dea lui, ca, apoi, acesta să-i cheltuiască pe băuturi. Ultima picătură a răbdării pentru adolescent a fost acea întâmplare când tatăl lui a furat banii pe care Valera îi strângea mult timp aparte din salariu pentru a-și cumpăra o motocicletă. „Când am aflat că el mi-a băut banii, – Valera a râs răgușit, – vroiam să-l omor! Mă gândeam: îl omor și gata. Mult pentru el nu mi-au fi dat. Iar cât mi-ar fi dat – aș fi șezut. În schimb, când o să mă întorc, el nu va mai fi...” [4, p. 53].

Comportamentul antisocial și amoral al celui matur a provocat situația când adolescentul, adus la starea de disperare, era gata să-l omoare pe taică-său din cauza banilor. Adolescentul s-a trezit pe neașteptate pe marginea prăpastiei. Serghei Sivolobov ne

arată cum un conflict social intern de trai, ce a apărut într-o familie social vulnerabilă, putea să aducă la săvârșirea unei crime, ce s-a născut în capul unui adolescent cu o moralitate nestabilă, care era gata nu numai să-l omoare pe taică-său, dar și să conștientizeze măsura responsabilității pentru săvârșirea acestor fapte.

Tabloul general al societății bolnave din acea perioadă a fost completat de către autor cu diverse subiecte despre familiile ce se destrămau din cauza bețiilor și comportamentelor amorale, ce generau o mulțime de conflicte familiale. Totodată, la finalul povestirii, autorul oferă eroilor speranța în posibilitatea de a fi fericiți, pentru a semăna în rândul cititorilor săi un oarecare optimism. Vitea absolvă școala și cititorul înțelege – cu el va fi totul bine. Valera a devenit un om necesar la fermă – cu el se consultă însuși șeful fermei, care i-a ajutat adolescentului să fie admis la școala prin corespondență și era întotdeauna gata să-l susțină cu un cuvânt bun. Toate acestea au adus la rezultatul că din sufletul adolescentului au dispărut răutatea și insatisfacția față de realitate. Completează acest tablou optimist scena reîntregirii familiei între mulgătoarea Valea și fostul ei soț Boris, familie care a fost distrusă anterior de către soț datorită bețiilor și comportamentului lui amoral.

Poate fi remarcat faptul că în povestirile lui Serghei Sivolobov sunt arătate personajele care au trecut prin încercări complicate și dramatice, însă receptivitatea umană și cuvântul bun le-a ajutat să nu fie înfrânte, ci să reziste în conflictele cu mediul nociv.

În povestirea „La limită”, autorul abordează problema urmării falselor autorități, încearcă să determine ce factori influențează asupra caracterului și acțiunii adolescentului. Serghei Sivolobov arată cum adolescentul, aflându-se sub influența unei personalități puternice, este gata să-i îndeplinească orice poruncă: „Era suficient ca Slavic să-i facă din ochi, cum Vasea începea îndată să caute nod în purpură față de băieții care erau de vreo trei ori mai puternici decât el. Și se întâmpla aceasta din cauza că lui Slavic îi plăceau fetele, care erau însoțite de flăcăi. Acești cavaleri trebuiau să fie pedepsiți ca altădată să nu se mai lege de fata care le-a plăcut. Se întâmpla să și mai câștige câte vreun pumn, umblând apoi cu buzele rupte. Era gata să meargă și împotriva cuțitului, dacă prietenul ar fi fost supus unui oarecare pericol” [4, p. 80]. Pentru ca să-și demonstreze curajul și fidelitatea sa, adolescentul era gata să pășească pe calea ilegalității, cum și se întâmpla în cazul când Slavic îi trimitea pe Vasea cu alți băieți să fure din depozite.

Urmează de menționat că această problemă abordată de autor, fiind actuală în secolul XX, a rămas să fie la fel și în prezent, când mulți dintre adolescenți

sunt lipsiți de atenția părinților, plecați peste hotare după câștig, copiii fiind lăsați în mâinile bunicilor. Fără controlul și educația cuvenită, când lipsa dragostei părintești este înlocuită de bani, adolescentul nimerește sub influența unor persoane neobișnuit de puternice și charismatice, adesea cu înclinații criminale. Ei încep să trăiască și să se conforme unor legi ale străzilor, caută o viață mai lejeră și bani mai ușori.

Serghei Sivolobov, în povestirea „La limită”, atrage atenția cititorilor asupra faptului că, pe fundalul indiferenței societății, neatenției mamei, mereu oboșite din cauza lipsei de timp, slăbiciunii și nimiciei tatălui alcoolic, adolescentul Vasea devenise incontrollabil, ducând o viață de vagabond, lepădând școala și căzând sub influența „puternicului și încrezătorului în sine” Slavik, care l-a luat sub protecția sa, devenindu-i dascăl în bătaie. Cu timpul, Slavik a format o companie de astfel de băieți pe care îi îndemna la furat. „În stradă Slavik e rege. Băieții își iese din minți când îl văd. Ele e puternic, voinic și curajos, cunoaște și boxul, și karateul. <...> În persoana lui Slavik, Vasea a găsit și prieten, și frate, și tată” [4, p. 127].

Merită atenție acel fapt că, pentru a dezvălui mai pe larg caracterul eroului principal, autorul schimbă cronologia evenimentelor în opera sa. La începutul povestirii el prezintă nu inițierea, ci culminarea conflictului între Vasea și Slavik – scena trădării de către „dascăl”, care a răpit de la eroul principal unica iubită. Durerea obținută în urma celor întâmplate îi rupe sufletul adolescentului, sporește conflictul lui cu societatea, cu realitatea, unde n-a mai rămas nimic scump și aproape pentru el. „Vasea se îneca în această durere. Durerea nu putea fi tolerată. El îi pierdea pe ambii – pe Slavik și pe Galka. Această pierdere nu era peotriva răbdării sufletului său” [4, p. 134].

Deja în desfășurarea de mai departe a subiectului se povestește despre formarea dragostei și a falsei prietenii, este redată istoria înțelegerii de către adolescent a faptului: a fost oare prietenie relația avută cu Slavik? Un psihologism deosebit îi atribuie operei includerea în narațiune a monologurilor interne ale eroilor. De exemplu, monologul intern al lui Vasea despre prietenia sa cu Slavik: „<...> Cine ești tu pentru el, ca să te ia în considerație? Prieten? Însă prietenia se bazează pe egalitate. Între voi a fost oare egalitate?” [4, p. 137]. O expresivitate deosebită acestui monolog, ce reflectă o măcinare de gânduri chinuitoare a eroului, o dau întrebările retorice întrebunțate în povestire.

Conflictul social al eroului principal, ca o contradicție dintre om și societate, se aprofundează cu izolarea lui în clasă, în școală: din cauza nefrecvențării orelor la școală și neînșurării materialului școlar, la ședința comitetului executiv orașenesc a fost hotărâtă

soarta lui Vasea cu privire la excluderea lui din școală cu trimiterea ulterioară într-o școală profesional-technică specială. În acest element al subiectului și-a găsit reflectare conflictul intern ce mocnea în sufletul eroului – durere, singurătate, conștientizarea propriei inutilități, luptă cu mândria, încăpățânarea, să arate că este slab și dependent. Această durere a fost în stare s-o vadă educatorul „discipolului dificil” Nicolai Antoniuk. Cuvintele de bine și atitudinea pozitivă ale conducătorului de clasă și cele ale educatorului au convins comisia să adopte hotărârea în favoarea lui Vasea. Adică, să-l lase să-și continue studiile în aceeași școală. Datorită bunătății acestor oameni, în inima adolescentului reînvie credibilitatea față de oameni, începe aplanarea conflictului dintre el cu clasa și societatea.

Această povestire este o confirmare a punctului de vedere al autorului – înțelegerea, atitudinea umană și un cuvânt bun în momentele de restriște îi ajută pe oameni să nu se frângă în momentele de confruntare cu societatea.

Tema destinului copiilor moral mutilat și responsabilitatea care o poartă pentru acest fapt cei maturi Serghei Sivolobov o continuă în culegerea povestirilor „Umbra pomului strâmb”. Denumirea acestei culegeri reflectă esența eroilor lui Serghei Sivolobov, sufletele cărora ne amintesc de niște trunchiuri strâmbate de pomi, care au fost adineauri frânte, strâmbate, nu de cataclisme naturale, ci de indiferența, egoismul și cruzimea celor apropiați.

Cunoscutul scriitor și critic literar din Moldova, Constantin Șișcan, menționa: „Toată literatura mondială, în cea mai mare măsură, reprezintă cercetarea căilor de atingere a fericirii. <...> Iar fericirea personală putea obține contururi reale doar cu condiția realizării posibilităților personale, fapt pentru care mai întâi trebuie să te regăsești singur pe sine, să înțelegi esența aflării tale în această lume, să-ți aplici vocația” [6, p. 124]. În povestirea lui Serghei Sivolobov „Întâlnirea”, eroii de asemenea sunt în căutarea fericirii personale, însă unii dintre ei uită de fericirea copiilor lor. În această lucrare, autorul, de asemenea, încalcă cronologia de desfășurare a subiectului, dezvăluind chiar la începutul povestirii sfârșitul istoriei relațiilor reciproce între mamă și fiică. Mama, care devenise dependentă de consumul de alcool, fiind îndreptată la dispensarul de tratament și corijare prin muncă, aude deodată vocea fiicei sale, care era de asemenea îndreptată în aceeași instituție de tratament. Criticul literar Elina Lefter consideră că „eroina povestirii „Întâlnirea”, doar după ce a văzut-o pe fiica sa Aliona în dispensar, se curăță din interior prin frică și durere pentru ea...” [3, p. 23]. Pe parcursul povestirii, Sivolobov ne arată ce a adus-o pe eroina principală

la un asemenea final, ce și cum s-a întâmplat de a făcut-o, pe o femeie atât de deșteaptă și, cândva o mamă grijulie, să se abată de la calea cea dreaptă a vieții. Cititorul află cum Elena Pavlovna a încercat să-și aranjeze viața personală, să-și obțină fericirea sa de femeie, dar viața ei familială s-a dovedit a fi destul de scurtă, deoarece iubitul ei a lăsat-o, cum a mai făcut-o cândva cu soția sa legitimă. În viața femeii, această iubire i-a provocat doar suferințe: pierderea dragostei și înțelegerii din partea fiicei, ridiculizarea celor din jur și dependența față de alcool. Încercările fiicei de a se împărtăși cu mama cu problemele sale, de a discuta suferințele, cum o făceau ca și mai înainte, se ciocneau de neînțelegerea și indiferența mamei. Autorul ne demonstrează cum oamenii apropiați devin străini unul pentru celălalt, cum între ei apare acel zid al neînțelegerilor. Mama încearcă să se îndreptățească, să-și apere dreptul de a fi fericită, iar vina de neînțelegere și manifestare de egoism le pune pe seama fiicei sale. Astfel crește și se dezvoltă conflictul familial. Tatăl vitreg a și făcut-o pe mama să fie dependentă de alcool, iar cu plecarea lui această dependență a devenit o normă zilnică, un remediu pentru a învinge realitatea dură. Beția a devenit o boală, iar înstrăinarea dintre mamă și fiică – o prăpastie.

Cu toate acestea, autorul îi rezervă cititorului speranța soluționării posibile a conflictului. Conștientizându-și vina sa, mama dorește să și-o răscumpere, să trateze acea durere ce i-a pricinuit-o fiicei sale. Cu un asemenea sfârșit al povestirii sale, autorul ne arată că afecțiunea și dragostea mamei sunt capabile să săvârșească minuni. Sunt capabile doar dacă mama se va isprăvi singură cu cusurul său și atunci există probabilitatea că și fiica ei (umbra pomului strâmb) tot va reuși să se îndrepte.

În povestirea „Reîntoarcerea în copilărie”, S. Sivolobov ne arată încă o soartă mutilată de către cei maturi a unei fetițe mici. Deja de mic copil, Natașa știe că lumea este dură, că de la societatea ce te înconjoară și chiar de la mama ei permanent beată te poți aștepta doar la ocară sau să fii bătută. Chiar fiind izolată de mama sa și de amicii ei de pahar, Natașa, aflându-se în casa de copii, nicicând nu credea nimănui, iar nopțile, în loc să doarmă, și le petrece sub pat ca nu cumva să fie bătută. Și doar scrisoarea pe care a primit-o de la tatăl ei din pușcărie a readus fetița la viață, i-a demonstrat că ea îi trebuie cuiva, că de ea are cineva nevoie și că cineva o iubește. Autorul compară sufletul fetiței cu un pom cu tulpina strâmbă: „Au îndoit sufletul fetei că pe un pom tinerel. Se va îndrepta oare?” [5, p. 54]. Serghei Sivolobov îi lasă cititorului speranța precum că zâmbetul de pe fața Natașei și licărul din ochii ei sunt niște semne de

renaștere a sufletului copilului, readucerea încrederii lui față de oameni.

Nu putem să nu cădem de acord cu părerea Elinei Lefter, care consideră că personajele povestirilor „Reîntoarcerea în copilărie”, „Umbra pomului strâmb”, „Întâlnirea” – „sunt oameni cu sorțile frânte, un fel de ucigași și sinucigași, deoarece pe cântarul vieții sunt puse și viețile lor, și viețile copiilor lor. Cu adevărat, ramurile răsucite ale pomului aruncă umbre strâmb” [5, p. 23]. Povestind despre soarta eroilor săi, S. Sivolobov încearcă să se descurce cu cauzele provocării tragediilor, să înțeleagă cum și de ce societatea mutilează sufletele și sorțile oamenilor.

În povestirea „Umbra pomului strâmb” sunt dezvăluite de asemenea sursele tragediei Ludmillei Osokina, care din copilărie n-a avut parte de dragoste și grijă în familie, în societate, care de timpuriu a cunoscut fățarnicia și minciuna celor maturi: „Și în sufletele copiilor a crescut neîncrederea față de promisiunile învățătorilor, față de ziare, radio, față de cuvintele pline de adevăr, fiindcă ei trăiau între aceste cuvinte-pleavă și cărămizile vieții reale” [5, p. 75]. Autorul ne dezvăluie acele condiții ale vieții care au făcut din copilul Liuda Osokina o criminală cu stagiul. Cititorul află că în familia Osokin au fost șase copii (toți de la tați diferiți), care erau nevoiți să trăiască în internat, să cerșească la piață. Copiii au înțeles de mici: „Oamenii trăiesc după un principiu incorect – cine e mai puternic, acela și domină” [5, p. 78]. Acești copii au fost crescuți de stradă, care a băgat în capul lor regulile de trai de aici. Copiii familiei Osokin trăiau conform regulilor străzii, unde raptul nu este crimă, ci o metodă de a supraviețui. Și, în pofida vârstei lor fragede, ei au înțeles de mici ce înseamnă indiferența, minciuna promisiunilor oficiale cu privire la un viitor luminos. Viața nefericită și plină de foame i-a dezbinat pe frații și surorile Osokin și, devenind mai maturi, ei au început să trăiască după principiul „fiecare pentru sine”. Autorul ne dezvăluie cum, după săvârșirea unui act delict, pierzând încrederea în bunătate și dragoste, Ludmila Osokin, fiind iarăși eliberată din închisoare, înțelege că nimeni n-o așteaptă, că nimănui, nici chiar fraților și surorilor sale, ea nu le trebuie. Nici societatea nu are nevoie de ea: din cauza antecedentelor penale nimeni nu vrea s-o primească la lucru, nici la unul dintre cele mai grele. Este imposibil de a rupe cercul vicios ce s-a format: n-ai înscriere – n-ai de lucru, iar dacă n-ai de lucru – nu te înscriu la oraș. Indiferența celor din jur o aduce pe eroină la o stare de extenuare, îi omoară speranțele renașterii, acutizează conflictul social și de trai. Eroina nu găsește o altă soluție decât cea de a săvârși un delict pentru a se reîntoarce în pușcărie.

Însă autorul afirmă că lumea noastră nu este atât de lipsită de speranță, că în ea mai există loc pentru compătimire: la sfârșitul povestirii pe Osokina au adăpostit-o o pereche de bătrâni. Astfel se începe renașterea eroinei, apare speranța soluționării conflictului.

În operele lui Serghei Sivolobov sunt abordate problemele de ordin global ale societății noastre: chestiunile normelor de trai și moral-etice, este arătată singurătatea totală a sufletului copilăresc în lumea celor maturi, sunt dezvăluite sursele tragediilor persoanelor certate cu legea, cauzele ce le-au împins la săvârșirea crimelor.

Conflictul din fiecare operă reprezintă o reflectare a atitudinii autorului, iar în aceste opere noi vedem dorința lui Serghei Sivolobov de a apăra copiii, de a-i impune pe cei maturi să recunoască responsabilitatea pentru ei, să-și aducă aminte de forța reînvierii prin bunătate și coparticipare. Elina Lefter menționează că autorul, în operele sale, arată „deznădejdea sortii umane în lipsa totală a valorilor etice: copii lăsați la voia sortii, edificarea casei de cultură pe terenul unde a fost cândva cimitirul, bătrâna plasată în spitalul de psihiatrie pentru că s-a răsculat împotriva celor care vandalizau mormintele. O asemenea societate poate oare avea viitor?!” [3, p. 24]. Serghei Sivolobov afirmă, în operele sale, că societatea noastră are viitor, mulți dintre eroii lui sunt dispuși de a porni pe calea renașterii datorită bunătății, compătimirii și dragostei, manifestate de către cei din jur.

Reieșind din cele expuse mai sus, poate fi făcută concluzia că în operele lui Serghei Sivolobov predomină următoarele conflicte: sociale și de trai, de dragoste, familiale, dintre părinți și copii, oraș și sat etc. Unele conflicte, prezente în operele lui, par a fi nesoluționabile în anumite situații apărute ale vieții. Astfel de conflicte sunt numite netradiționale, substanțiale. Ele reprezintă prin sine stări (dispoziții) conflictuale stabile. Operele literare cu astfel de conflicte sunt polifonice și au scopul de a aprofunda cititorul în niște probleme complicate de discuție, lucru ce se observă în operele artistice ale acestui autor. Face de menționat faptul că, în operele lui S. Sivolobov, tipurile de conflicte tradiționale și cele netradiționale pot să se intercaleze și să interacționeze. Creația autorului este îndreptată spre depășirea acestor conflicte prin metode de a arăta căile de ieșire din situațiile conflictuale cu ajutorul bunătății și înțelege-

rii. În acest context putem constata că Serghei Sivolobov în operele sale a reflectat realitatea anilor '80-'90 ai secolului XX și a arătat sursele de apariție a conflictelor sociale din această perioadă și posibilitățile de soluționare a lor.

Referințe bibliografice / References:

1. Зайцев А. К. Социальный конфликт. М.: Academia, 2000. 464 с. / Zaicev A. K. Social'nyi konflikt. M.: Academia, 2000. 464 s.
2. Коваленко А. Г. Художественный конфликт в русской литературе XX века (структура и поэтика художественного конфликта в русской литературе XX века). Пособие по спец. курсу. М.: Изд-во РУДН. 2001. 57 с. / Kovalenko A. G. Hudozhestvennyi konflikt v russkoi literature XX veka (struktura i poetika hudozhestvennogo konflikta v russkoi literature XX veka). Posobie po spec. kursu. M.: Izd-vo RUDN. 2001. 57 s.
3. Лэфтер Э. На стыке веков и культур. Заметки о русской литературе Молдовы. Chișinău: Ruxanda, 2000. 90 с. / Lefter E. Na styke vekov i kul'tur. Zаметki o russkoi literature Moldovy. Chisineu: Ruxanda, 2000. 90 s.
4. Сиволобов С. Запах апрельского ветра. Повести, рассказы. Кишинев: Литература артистикэ, 1985. 190 с. / Sivolobov S. Zapah april'skogo vetra. Povesti, rasskazy. Kishinev: Literatura artistike, 1985. 190 s.
5. Сиволобов С. Тень кривого дерева. Повести и рассказы. Кишинев: Литература артистикэ, 1990. 308 с. / Sivolobov S. Ten' krivogo dereva. Povesti i rasskazy. Kishinev: Literatura artistike, 1990. 308 s.
6. Шишкан К. На разломах времен. Русский роман Молдовы 80–90-х гг. столетия. Кишинев: Инесса, 2001. 208 с. / Shishkan K. Na razlomah vremen. Russkii roman Moldovy 80–90-h gg. XX stoletiya. Kishinev: Inessa, 2001. 208 s.
7. Șoptorean C. Problema conflictului – între dezbatere și hermeneutică. In: <http://ccdmures.ro/cmsmadesimple/uploads/file/rev8sp/lbrom10.pdf> (vizitat 23.01.2018).

Larisa Zaharova (Chișinău, Republica Moldova). Doctorandă, Centrul de Etnologie, Institutul Patrimoniului Cultural.

Лариса Захарова (Кишинев, Республика Молдова). Докторант, Центр этнологии, Институт культурного наследия.

Larisa Zakharova (Chisinau, Republic of Moldova). PhD Candidate, Centre of Ethnology, Institute of Cultural Heritage.

E-mail: mi-la2@rambler.ru